

Rusya - Afrika Zirvesi ve Ekonomik Forumu

Ufuk Tepebaş

Basel Üniversitesi Afrika Çalışmaları Merkezi

23 - 24 Ekim tarihlerinde Soçi'de gerçekleştirilecek Rusya - Afrika Zirvesi, liderleri bir araya getirecek ve bir anlamda ilişkileri kurumsallaştıracak ilk resmi toplantı olma özelliğini taşıyor. Ana temasını "barış, güvenlik ve kalkınma" başlıklarının oluşturacağı Zirve'nin eş başkanlıklarını Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Mısır Devlet Başkanı ve aynı zamanda Afrika Birliği'nin dönem başkanı Abdülfettah es - Sisi yapacak. Zirve'ye Güney Afrika Cumhuriyeti Başkanı Cyril Ramaphosa ve Nijerya Devlet Başkanı Muhammed Buhari başta olmak üzere birçok Afrikalı liderin, kalabalık heyetlerle katılacak olması, Rusya'nın Afrika ile ilişkilerini derinleştirmesi bakımından büyük bir fırsat teşkil etmektedir.

Öte yandan, aynı tarihlerde zirveye paralel olarak icra edilecek Rusya - Afrika Ekonomik Forumu'na Rus, Afrikalı ve uluslararası girişimcilerin yanı sıra bakanlar, bürokratlar ve Bölgesel Ekonomik Kuruluşların temsilcileri iştirak edecek. Söz konusu forumun ardından taraflar arasındaki ekonomik, ticari ve yatırım ilişkilerini geliştirmeyi amaçlayan bir anlaşmanın imzalanması beklenmektedir.

Rusya, BM Güvenlik Konseyi'ndeki daimi üyeliğini ve askeri nüfuzunu kullanmak suretiyle son dönemde Afrika'daki stratejik etkisini genişletmeye çalışmaktadır. Rusya Devlet Başkanı Putin'in Afrika'ya yönelik hamlesi, ABD'nin kıtadaki etkisini azaltmak ve Çin'in hızlı yükselişini yavaşlatmak suretiyle küresel güç dengesini sağlama stratejisinin bir parçası şeklinde yorumlanırken, Soçi'deki zirve toplantısı ve ekonomik forum, Rusya'nın bu yöndeki çabalarını destekleyecek resmi bir adım olacaktır.

Yakın dönemde Rusya'nın Afrika'daki ekonomik hamleleri ve karşılıklı ziyaret trafiği de dikkat çekicidir. Rusya Devlet Başkanı Putin, geçtiğimiz yıl Mısır'la kapsamlı bir "Stratejik İşbirliği Anlaşması" imzalamış ve bu ülkede "Özel Ekonomik Bölge" kuracaklarını açıklamıştır. Rusya'nın Afrika'daki büyük çaplı yatırımlarında ise bilhassa petrol, gaz ve nükleer enerji öne çıkmaktadır. Angola, Nijerya ve Cezayir, bu yatırımlardan büyük birer pay alırken, Gazprom, Lukoil, Rosneft ve Tatneft gibi Rus enerji devlerinin kıtaya olan ilgileri de her geçen gün artmaktadır.

Afrika'da çok sayıda nükleer enerji santrali inşa etmeyi planlayan Rusya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Mısır, Nijerya, Cezayir ve Etiyopya ile anlaşmalar imzalarken, Moskova'nın bir diğer ilgi alanı, Afrika'nın madenleridir. Burada özellikle Zimbabve, Angola, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Namibya ve Orta Afrika Cumhuriyeti, ön plana çıkmaktadır.

Afrika ülkeleri için ciddi bir silah ihracatçısı konumundaki Rusya, Doğu Afrika ülkesi Eritre'de lojistik bir merkez kurma kararı alırken, Afrika Eximbank ile işbirliği anlaşması imzalamış, Nil Nehri sularının paylaşımı konusunda iyi ilişkilere sahip olduğu Mısır ile Etiyopya arasındaki müzakerelerde de arabuluculuk rolüne soyunmuştur.

Afrika ile ekonomik ve ticari ilişkilerindeki tüm gelişmelere karşın, Rusya'nın bugün itibariyle kıtada ABD, AB, Çin, Hindistan ve Japonya'nın hayli gerisinde olduğunu belirtmekte de yarar vardır. Hatta Afrika ile ticaret hacminin 12 milyar dolar düzeyinde olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, Rusya'nın Brezilya, Kore, Türkiye ve İran'ın da gerisinde kaldığı görülmektedir. Buna karşın, Rusya'nın söz konusu zirve ile ilişkilerini kurumsal bir boyuta taşımak suretiyle Afrika'ya stratejik ortaklık konusunda alternatif sunacağı da bir gerçektir.